

Öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyeti: Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği

Nermin UYURDAĞ^a, Seyhan ÇERÇİ^b

ÖZET

Amaç: Bu araştırma sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyetlerinin ve bazı demografik değişkenlerle farklılıklarının belirlenmesi amacıyla yapıldı. **Yöntem:** Tanımlayıcı tasarımda olan çalışmanın evrenini, Diyarbakır'da bir devlet üniversitesinin sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören 1515 öğrenci, örneklemini, gelişigüzel örnekleme yöntemiyle belirlenen, araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden ayrıca veri toplama araçlarını eksiksiz yanıtlayan 238 öğrenci oluşturdu. Araştırma verileri, Kişisel Veri Formu ve E-öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği ile toplandı, tanımlayıcı istatistikler yapıldı. **Bulgular:** Öğrencilerin E-öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği toplam puan ortalaması 87.63±34.60; en yüksek puan ortalaması "Etkileşim ve Değerlendirme" alt boyutunda, en düşük puan ortalaması ise "Öğretim İçeriği" alt boyutunda olduğu saptandı. E-öğrenim memnuniyeti ile, bölüm, cinsiyet, eğitim tercihi, teknolojiyi kullanma düzeyleri, teknolojik alt yapı varlığı ve danışman desteği değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar bulundu. **Sonuçlar:** Öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu saptandı. Öğrencilere teknolojiyi kullanma, danışmanlara e-öğrenme konusunda destek programlarının geliştirilmesi araştırmanın sınırlılıklarından dolayı konu ile ilgili daha farklı ve geniş örneklem gruplarıyla çalışılması önerildi.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme, öğrenci, memnuniyet, e-öğrenme

Students' satisfaction with e-learning: The case of vocational school of health services

ABSTRACT

Objective: This research was carried out to determine the satisfaction of health services vocational school students regarding e-learning and their differences with some demographic variables. **Method:** The universe of the study, which was in descriptive design, consisted of 1515 students studying at a health services vocational school of a state university in Diyarbakır, and the sample consisted of 238 students who accepted to participate in the research voluntarily using the random sampling method and fully answered the data collection tools. Research data were collected with Personal Data Form and Satisfaction Scale for E-learning Process, descriptive statistics were made. **Results:** The mean score of the Satisfaction Scale for the E-learning Process of the students was 87.63±34.60; the highest average score was found in the "Interaction and Evaluation" sub-dimension, and the lowest core average was in the "Instructional Content" sub-dimension. Significant differences were found between e-learning satisfaction and the variables of the department, gender, education preference, level of use of technology, presence of technological infrastructure, and consultant support. **Conclusion:** It was determined that the satisfaction levels of the students regarding e-learning were high. It was recommended to use technology for students, to develop support programs for counselors on e-learning, and to work with different and larger sample groups on the subject due to the limitations of the research.

Keywords: Learning, student, pleasure, e-learning

Geliş Tarihi: 15.02.2023

Kabul Tarihi: 02.04.2023

^aDicle Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sur, Diyarbakır, Türkiye e-posta:nuyurdag@hotmail.com ORCID: 0000-0001-5838-3057

^bİstanbul İl Sağlık Müdürlüğü, Kamu Hastaneleri Hizmetleri Başkanlığı, İstanbul, Türkiye, e-posta: seyhan.cerci@saglik.gov.tr ORCID: 0000-0002-1370-9604

Sorumlu Yazar/Correspondence: Nermin Uyurdağ e-posta:nuyurdag@hotmail.com

ÇalışmaCOLDE 2021 International Congress On Open Learning and Distance Education Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur (9-10 Ekim 2021, Erzurum, Online).

Atıf/Citation: Uyurdağ N, Çerçi S. Öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyeti: Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi 2023;5(1):18-25.

GİRİŞ

Günümüz dünyasında küreselleşmenin önemli sonuçlarından biri de toplumların bilgi toplumuna dönüşmesi gerekliliğidir. Bireylerin sahip oldukları yeteneklerinin ve becerilerinin geliştirilmesi ve yeni beceriler kazandırılması için gerekli olan en önemli araçlardan biri eğitimidir. Toplumların hızla değişen ve gelişen dünyada var olmaları bireylerinin bu değişim ve gelişime ayak uyduracak ve değişimi gerçekleştirecek şekilde eğitilmelerine bağlıdır.¹

Dünyada çeşitli alanlarda ve özellikle teknolojiye hızlı değişim ve gelişim süreci yaşanmakta ve yaşamın birçok alanını etkilemektedir. Ortaya çıkan gelişmeler ve değişimler öğrenme sistemlerini de etkilemiştir. Bu değişimin yol açtığı önemli sonuçlarından biri de eğitim kurumlarının bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimlere ayak uydurmasıdır.² Yaşanan değişim hızına ayak uydurmak için bireylerin bilgiyi üretme, bilgiyi saklama, paylaşma, yayma ve güncelleme gereksinimleri ortaya çıkmıştır. Bu gereksinimler artarak devam etmekte, gereksinimlerin karşılanmasında teknolojik olanaklar büyük oranda işlev görmektedir, özellikle internet bu anlamda büyük olanaklar sunmaktadır.³

Teknolojik gelişmelerin eğitim alanına olan etkilerinden biri de e-öğrenme şeklinde karşımıza çıkmaktadır.⁴ Teknolojideki hızlı gelişmeler, çeşitli sektörleri bu gelişmelere ayak uydurabilmek için daha hızlı, daha esnek olmaları için zorlamaktadır. Rekabetçi ortamda başarılı olmak isteyen bireyler ve organizasyonlar e-öğrenimden mutlaka yararlanmak zorundadırlar.⁵ Dağıtılmış öğrenme, çevrimiçi öğrenme, web tabanlı öğrenme ve uzaktan öğrenme gibi kavramlarla nitelendirilen e-öğrenme; bilgiye, hızlı, yer ve zamandan bağımsız olarak erişme olanağı sunmaktadır.⁶ E-öğrenme bilgisayarlar üzerinden internet aracılığıyla gerçekleştirilen öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır.⁷ Öğretim elemanı ve öğrenci aynı mekanda bulunmadan gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini temel alan e-öğrenme, bilgisayarla gelişen ve internet teknolojisinin gelişmesiyle oluşan Web Tabanlı Eğitim (WTE) modeliyle devam eden bir süreçtir.⁸

E-öğrenme, geleneksel öğretim modellerine göre birçok avantaj sağlar. Bu avantajlardan bazıları; içeriklere istenilen zamanda, istenilen yerde ve hızlı ulaşabilmektir.⁹ E-öğrenme sürecinde öğrenciler yazılı, işitsel ve görsel kaynaklara istedikleri kadar, istedikleri yer ve zamanda ulaşabilmekte, mekandan bağımsız olarak eğitim faaliyetlerini sürdürebilmektedirler.¹⁰ E-öğrenme sürecinin sunduğu çeşitli olanakların yanında en önemli avantajı, teknolojiye gelişmelerle birlikte değişimin ve gelişimin çok hızlı olmasıdır.¹¹ Bu yönüyle e-öğrenmenin küresel değişim hızına ayak uydurmayı

olanaklı kıldığı düşünülmektedir. Günümüzde e-öğrenme süreci yeni işgücü programlarının geliştirilmesinde, kariyer geliştirme eğitimlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır.¹² Bununla beraber e-öğrenmenin bilgi edinmede tatmin edici olduğu ancak klinik ve teknik beceri edinmede istenilen tatmini sağlamadığı belirtilmektedir.¹³

Teknolojik gelişmeler, nüfus artışı ve kaliteye ulaşma isteği özellikle hizmet sektöründe kalifiye insan gücüne olan ihtiyacı arttırmıştır. Bu nedenle bu ihtiyacın en yoğun yaşandığı sağlık hizmet sektöründe hizmet sunumunda yer alacak nitelikli sağlık profesyonellerinin yetiştirilmesi önem kazanmıştır. Ayrıca tanı, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinde çağdaş teknolojilerin etkin kullanılabilmesi için teknik donanımına sahip iş gücü ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu amaçla üniversiteler bünyesinde iki yıllık Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları (SHMYO) kurulmuştur. SHMYO'lar mevcut programlarıyla sağlık sektöründe önemli işgücü olan teknik elemanları yetiştiren okullardır. Aynı zamanda bulundukları bölgelerin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmalarına katkıları bulunmaktadır.¹⁴ Bu okullar, 1983 yılından itibaren ön lisans düzeyinde eğitim vermektedir.¹⁵ Değişik alanlarda ön lisans düzeyinde eğitim verilen bu okullarda öğrencilere hem teorik bilgiler hem de mesleki uygulama eğitimleri verilmektedir.¹⁶

Ülkemizde çeşitli alanlarda sağlık personelinin yetiştirildiği SHMYO'da verilmekte olan ön lisans eğitimi sonucunda, mezunlardan beklenen bilgiler, yetkinlikler, beceriler Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) ile tanımlanmıştır.¹⁷ TYYÇ'de tanımlanmış olan yeterlilikler ile uyumlu SHMYO eğitim programları geliştirilmiştir. SHMYO'da verilen eğitimlerin amacı alanda hizmeti veya üretimi gerçekleştirecek, teknolojiye uyan ve bilimsel gelişimi sağlayan, yüksek niteliğe ve performansa sahip insan gücünü yetiştirmektir.¹⁸ Bu amacı gerçekleştirmek için teorik ve uygulamalı dersler ve stajlardan oluşan eğitim programları düzenlenmekte ve düzenlenen bu eğitim programlarının belirli oranlarda uzaktan eğitim yoluyla yapılması yükseköğretim kurumu tarafından önerilmektedir.¹⁹

Bu araştırmanın amacı SHMYO öğrencilerinin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyet düzeylerini ve memnuniyet düzeyleri ile demografik verileri arasındaki farklılıkları belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırma Tasarımı

Bu araştırma tanımlayıcı bir çalışma olarak tasarlandı ve 01 Kasım-31 Aralık 2020 tarihlerinde gerçekleştirildi.

Araştırma Soruları

1. Öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyet düzeyleri nasıldır?
2. Öğrencilerin sosyo-demografik verileri ile e-öğrenmeye ilişkin memnuniyetleri arasında farklılıklar var mıdır?

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Anadolu’da bir devlet üniversitesi SHMYO’nun iki bölümünde aktif öğrenci olarak öğrenim gören öğrenciler (N:1515), örnekleme ise, gelişigüzel örnekleme yöntemiyle belirlenen, araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden ayrıca veri toplama araçlarını eksiksiz yanıtlayan 238 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın verileri çevrim içi toplandı.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Veri Formu: Bu bölümde, öğrencinin bölümü, sınıfı, yaşı, cinsiyeti, aile ekonomik durumu, yaşadığı yer, eğitim tercihi, teknolojiyi kullanma düzeyi, teknolojik alt yapı varlığı, danışman desteğinin sorgulandığı 10 soru yer almaktadır.

E-öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği: Öğrencilerin e-öğrenme sürecinden memnuniyetleri ölçmek için 2012 yılında Gülbahar tarafından geliştirilerek geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan E-öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği kullanıldı.²⁰ Ölçeğin “İletim ve Kullanışlılık”, “Öğretim Süreci”, “Öğretim İçeriği”, “Etkileşim ve Değerlendirme” olmak üzere dört alt boyutu bulunmaktadır. Her zaman (5), sık sık (4), zaman zaman (3), nadiren (2) ve hiçbir zaman (1) olmak üzere 5’li Likert tipindedir. Ölçekten alınan toplam puan 20-46 aralığında ise düşük, 47-73 aralığında ise orta, 74 ve üzeri ise yüksek memnuniyet olarak değerlendirilmektedir. Gülbahar’ın (2012) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.97 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise 0.98 olarak saptandı.

Verilerin Analizi

İstatistiksel analizler için SPSS 22.0 programı kullanıldı. Verilerin dağılımına Skewness ve Kurtosis testleri ile karar verildi. Skewness değeri -1.269 ve Kurtosis değeri 0.143 olarak bulundu, -1.5 ile +1.5 arasında yer aldığından normal dağılıma uygun olduğu kabul edildi.²¹ Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin (sayı, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum) yanı sıra grupların birbirleriyle karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile post-hoc analizler kullanıldı ve $p < 0.05$ anlamlı kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın etik kurul onayı Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 22-10-2022 tarih ve 335 sayı numarası ile alındı. Araştırma pandemi sürecinde yapıldığından Sağlık Bakanlığından mail ortamında izin alındı. Ayrıca ilgili okul müdürlüğünden araştırma uygulama izni ve katılımcılardan araştırmanın amacı ve gönüllülük ilkeleri doğrultusunda bilgilendirilerek soru formuna eklenen onam bölümü aracılığıyla onamları alındı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Anadolu’da bir devlet üniversitesinin SHMYO’nda okuyan öğrencilerle gerçekleştirildiğinden sonuçları tüm öğrenciler için genellenemez.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun tıbbi hizmetler ve teknikler bölümünde (THTB) (%79.8) ve 1. sınıfta (%58.8) öğrenim gördüğü, 23 yaş ve altında (%87.4) olduğu, kadın (%69.3) ve çoğunluğun ailelerinin ekonomik durumlarının orta (%71.8) olduğu ve aile evinde yaşadıklarını (%71.8) belirttiği saptandı. Öğrencilerin çoğunun yüz yüze eğitimi tercih ettiği (%73.59), uzaktan eğitim için gerekli teknolojiyi kullanma düzeylerinin e-öğrenme sürecinde yeterli olmadığı (%60.1) bulundu. Ayrıca yeterli teknolojik alt yapıya sahip oldukları (%59) ve danışmanlarından yeterli desteği görmedikleri (%63) saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özelliklerine göre dağılımı (n:238)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Program		
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü (THTB)	190	79.8
Dişçilik Hizmetleri	48	20.2
Sınıf		
1. Sınıf	140	58.8
2. Sınıf	98	41.2
Yaş		
↓ ve 23	208	87.4
24 ve ↑	30	12.6
Cinsiyet		
Kadın	165	69.3
Erkek	73	30.7
Aile Ekonomik Durum		
İyi (gelir fazla)	7	2.9
Orta (gelir gider dengeli)	171	71.8
Kötü (gider fazla)	60	25.3
Yaşanılan Yer		
Aile Evi	171	71.8
Öğrenci Yurdu	45	18.9
Diğer	22	9.3
Eğitim Tercihi		
Yüz yüze Eğitim	175	73.5
Uzaktan Eğitim	63	26.5
Teknoloji Kullanma Düzeyi		
Yeterli	95	39.9
Yetersiz	143	60.1
Teknolojik Alt Yapı		
Yeterli	119	59.0
Yetersiz	119	50.0
Danışman Desteği		
Yeterli	88	37.0
Yetersiz	150	63.0

Tablo 2’de E-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeğinin ve alt boyutlarının ortalama, standart sapma, minimum, maksimum gibi tanımlayıcı istatistikleri bulunmaktadır. Görüldüğü üzere; öğrencilerin İletim ve Kullanışlılık, Öğretim Süreci, Öğretim İçeriği, Etkileşim ve Değerlendirme alt boyut puan ortalamaları sırasıyla 21.99; 24.17;12.81; 28.66 olarak tespit edildi. Ayrıca ölçek toplam puanı 87.63 olarak bulundu.

Tablo 2. E-öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeğinden elde edilen değerler

	Alt Boyut	Min.	Max.	Ort.±SS
E-Öğrenme Sürecinde Memnuniyeti	İletim ve Kullanışlılık	1	5	21.99±8.09
	Öğretim Süreci	1	5	24.17±9.87
	Öğretim İçeriği	1	5	12.81±5.12
	Etkileşim ve Değerlendirme	1	5	28.66±13.22
	Toplam Puan	29	145	87.63±34.60

Ort.±SS:Ortalama±Standart Sapma, Min:Minimum, Max:Maksimum

Tablo 3.Öğrencilerin demografik özelliklerine göre E-öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması

		İletim ve Kullanışlılık Ort.±SS	Öğretim Süreci Ort.±SS	Öğretim İçeriği Ort.±SS	Etkileşim ve Değerlendirme Ort.±SS	Toplam Puan Ort.±SS
Program	THTB	3.22±1.14	3.09±1.21	3.28±1.28	2.93±1.32	3.09±1.18
	Dişçilik Hizmetleri	2.82±1.18	2.71±1.27	2.89±1.24	2.62±1.29	2.73±1.22
	Test anlamlılık	t=2.089	t=1.891	t=1.944	t=1.475	t=1.852
		p=.040	p=.063	p=.056	p=.144	p=.068
Yaş	↓ ve 23	3.11±1.17	2.99±1.25	3.18±1.29	2.82±1.33	2.99±1.20
	24 ve ↑	3.35±1.04	3.24±1.07	3.35±1.22	3.14±1.22	3.25±1.10
	Test anlamlılık	t=-1.119	t=-1.152	t=-0.702	t=-1.304	t=-1.191
		P=.242	p=.256	p=.487	p=.200	p=.241
Sınıf	1.Sınıf	20.63±7.14	9.31±3.44	6.29±4.09	6.49±3.10	11.71±3.77
	2.Sınıf	15.67±5.70	7.80±1.79	8.80±5.72	5.00±2.83	10.80±1.64
	Test anlamlılık	t=2.051	t=1.605	t=-.958	t=1.111	t=1.004
		p=.092	p=.150	p=.387	p=.317	p=.341
Cinsiyet	Kadın	3.06±1.17	2.90±1.23	3.12±1.30	2.71±1.29	2.90±1.83
	Erkek	3.32±1.11	3.29±1.20	3.39±1.22	3.22±1.32	3.29±1.18
	Test anlamlılık	t=-1.621	t=-2.308	t=-1.518	t=-2.747	t=-2.300
		p=.107	p=.022	p=.131	p=.007	p=.023
Aile ekonomik durum	İyi (gelir fazla)	2.73±1.44	3.29±1.64	3.18±1.83	2.90±1.68	3.00±1.56
	Orta (gelirgiderdengeli)	3.12±1.26	2.93±1.22	3.18±1.26	2.79±1.29	2.96±1.17
	Kötü (gider fazla)	3.24±1.21	3.24±1.21	3.28±1.29	3.08±1.36	3.19±1.22
	Test anlamlılık	F=.683	F=1.516	F=.142	F=1.110	F=.812
		p=.506	p=.222	p=.868	p=.331	p=.445
Eğitim tercihi	Yüz yüze Eğitim	2.87±1.07	2.75±1.14	2.92±1.22	2.57±1.20	2.74±1.09
	Uzaktan Eğitim	3.89±1.05	3.79±1.15	3.98±1.10	3.69±1.30	3.81±1.12
	Test anlamlılık	t=-6.588	F=-6.178	F=-6.302	F=-6.018	F=-6.616
		p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000
Teknoloji kullanma düzeyi	Yeterli	3.68±1.07	3.55±1.15	3.66±1.17	3.42±1.30	3.55±1.14
	Yetersiz	2.79±1.07	2.67±1.16	2.90±1.26	2.50±1.20	2.67±1.10
	Test anlamlılık	t=6.317	t=5.776	t=4.789	t=5.553	t=5.959
		p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000
Teknolojik alt yapı	Yeterli	3.47±1.13	3.26±1.27	3.42±1.25	3.12±1.34	3.29±1.21
	Yetersiz	2.81±1.09	2.78±1.15	2.98±1.27	2.61±1.25	2.76±1.12
	Test anlamlılık	t=4.598	t=3.076	t=2.706	t=3.007	t=3.499
		p=.000	p=.002	p=.007	p=.003	p=.001
Danışman desteği	Yeterli	3.81±.99	3.71±1.10	3.87±1.09	3.58±1.24	3.71±1.07
	Yetersiz	2.75±1.06	2.62±1.12	2.81±1.23	2.45±1.19	2.62±1.07
	Test anlamlılık	t=7.744	t=7.326	t=6.908	t=6.865	t=7.580
		p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000
Yaşanılan yer	Aile evi	3.19±1.22	3.06±1.28	3.22±1.36	2.94±1.34	3.07±1.24
	Öğrenci Yurdu	2.99±1.04	2.89±1.18	3.17±1.11	2.71±1.29	2.89±1.12
	Diğer	3.11±.87	2.95±.93	3.16±.99	2.64±1.24	2.91±.93
	Test anlamlılık	F=.511	F=.375	F=.230	F=.042	F=.493
		p=.601	p=.688	p=.875	p=.959	p=.611

THTB: Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Ort.±SS=Ortalama±Standart Sapma, t= Bağımsız gruplarda t testi, F= One Way ANOVA, p<0.05

Tablo 3’de öğrencilerin demografik özelliklerine göre ölçek alt boyutları puan ortalamalarının karşılaştırılması bulunmaktadır. Yaş, sınıf, aile ekonomik durum ve yaşanılan yer özellikleri ile ölçek arasında anlamlı farklılık saptanmadı(p>0.05). Öğrencilerin program özelliği ile İletim ve Kullanışlılık alt boyutu arasında anlamlı bir fark olduğu (p=.040), THTB öğrencilerin puanının, dişçilik

hizmetleri bölümü (DHB) öğrencilerinden yüksek olduğu bulundu.

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin cinsiyet özelliği ile Öğretim Süreci, Etkileşim ve Değerlendirme alt boyutu, toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu(p<0.05), erkeklerin kadınlardan daha yüksek puana sahip olduğu belirlendi. Öğrencilerin tercih edilen eğitim değişkeni ile ölçeğin

tüm boyutları arasında anlamlı fark bulundu ($p<0.05$), uzaktan eğitimi tercih eden öğrencilerin tercih etmeyen öğrencilerden daha memnun olduğu saptandı. Öğrencilerin teknolojiyi kullanma düzeyinin e-öğrenme sürecinde yeterliliği ile ölçeğin tüm boyutları arasında anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Teknolojiyi kullanma düzeyi yeterliliği olan öğrencilerin olmayan öğrencilerden daha memnun olduğu tespit edildi. Teknoloji alt yapı varlığı ile ölçeğin tüm boyutları arasında anlamlı fark saptandı ($p<0.05$), teknolojik alt yapı yeterliliği olan öğrencilerin olmayan öğrencilerden daha memnun olduğu bulundu. Danışman desteği ile ölçeğin tüm boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p<0.05$), danışman desteği yeterli olan öğrencilerin olmayan öğrencilerden daha memnun olduğu belirlendi.

Tablo 4 incelendiğinde İletim ve Kullanışlılık alt boyutundan alınan puan değerlerine bakıldığında öğrenciler “Öğretim içeriği haftalık veya modüler şekilde organize edilmişti.” ifadesinde en yüksek puan

ortalamasına sahipken, “Ders işlemek için kullanılan sanal sınıf ortamı kolayca kullanılabilmekteydi” ifadesinden en düşük puanı aldı. Öğretim Süreci alt boyutunda ise öğrenciler en yüksek puanı “Aşırmacılık, yanlış referans, ödevlerin geç teslimi gibi konuların sonuçlarına ilişkin bilgiler verildi” ifadesinden, en düşük puanı “Eş-zamanlı etkinliklere katılamayanlar için farklı-zamanlı etkinlik fırsatları sunulmuştu.” ifadesinden aldı. Öğretim İçeriği alt boyutunda “Ders içeriği anlaşılır ve açık bir şekilde sunuldu” maddesinden en yüksek, “Ders içeriği öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde yapılandırılmıştı” maddesinden en düşük puan alındı. Etkileşim ve Değerlendirme alt boyutunda “Verilen etkinliklerin ve ödevlerin tamamlanması için öngörülen süreler yeterliydi” ifadesinden en yüksek, “Öğrenciler arasındaki etkileşimi güçlendirmek amacıyla farklı etkinlikler ve fırsatlar sunuldu” ifadesinden en düşük puanın alındığı belirlendi.

Tablo 4. E-öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği ifadeleri ortalama ve standart sapmaları

	İfadeler	Ort.±SS
İletim ve Kullanışlılık Yaklaşımı	1.Dersin yönetimi için kullanılan “Öğretim Yönetim Sistemi” (ÖYS) öğrenci ihtiyaçlarını karşılamaktaydı.	3.05±1.36
	2.Ders işlemek için kullanılan sanal sınıf ortamı kolayca kullanılabilmekteydi.	2.66±1.52
	3.ÖYS içerisindeki bağlantılar site içi gezintiyi kolaylaştıracak biçimde tasarlanmıştı.	3.32±1.34
	4.ÖYS kolay kullanılabilir bir ara yüze sahipti.	3.37±1.35
	5.Ders içeriği kapsamında aradığım tüm bilgilere hızlıca ulaşabildim.	3.22±1.37
	6.Öğretim içeriği haftalık veya modüler şekilde organize edilmişti.	3.48±1.32
	7.Ders etkinlikleri ve ödevleri desteklemek için farklı bilgi ve iletişim teknolojileri (sohbet, forum, blog, wiki vb.) kullanıldı.	2.89±1.47
Öğretim Süreci Yaklaşımı	8.Derse nasıl çalışılması gerektiğine dair açıklayıcı ve detaylı bilgiler bir “Çalışma Rehberi” olarak sunulmuştu.	2.75±1.47
	9.Aşırmacılık, yanlış referans, ödevlerin geç teslimi gibi konuların sonuçlarına ilişkin bilgiler verildi.	3.45±1.42
	10.Eş-zamanlı etkinliklere katılamayanlar için farklı-zamanlı etkinlik fırsatları sunulmuştu.	2.72±1.44
	11.Dersin başında dersle ilgili genel bilgiler içeren ve dersin izlenmesine yönlendiren bir karşılama mesajı/duyuru/video iletiler.	3.05±1.46
	12.Olumlu bir çevrimiçi öğrenme atmosferi oluşturmak amacıyla öğrencilere kapsamlı bir giriş ve tanışma etkinlikleri planlanmışlardı.	2.79±1.50
	13.Ödev ve etkinlikler hakkında zamanında ve açıklayıcı dönütler verdiler.	3.30±1.42
	14.Öğretim sürecini yönlendirme ve rehberlik etme konusunda başarılıydılar.	3.09±1.43
Öğretim İçeriği Yaklaşımı	15. E-Öğrenme konusunda deneyimli ve yeterliydi.	3.02±1.39
	16.İçerik mantıklı ve etkili bir şekilde organize edilmişti.	3.16±1.38
	17.Ders içeriği öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde yapılandırılmıştı.	3.14±1.37
	18.Ders içeriği anlaşılır ve açık bir şekilde sunuldu.	3.30±1.33
Etkileşim ve Değerlendirme Yaklaşımı	19.Öğretim materyalleri yeterli, güncel ve bilgi düzeyi açısından uygundu.	3.21±1.38
	20.Etkileşim amacıyla farklı araçlar (sohbet, forum, blog, wiki, e-posta vb.) kullanıldı.	2.92±1.50
	21.Sosyal öğrenme ve etkileşimi arttırmak amacıyla işbirliğine dayalı grup etkinlikleri gerçekleştirildi.	2.79±1.49
	22.Öğrenciler arasındaki etkileşimi güçlendirmek amacıyla farklı etkinlikler ve fırsatlar sunuldu.	2.61±1.50
	23.Öğrenci-öğretim elemanı arasındaki etkileşimi güçlendirmek amacıyla farklı etkinlikler ve fırsatlar sunuldu.	2.66±1.52
	24.Eş-zamanlı ve farklı-zamanlı yürütülmesi gereken etkinlikler ayrı ayrı belirtilmişti.	2.82±1.50
	25.Derste çeşitli klasik ve alternatif değerlendirme yöntemleri bir arada kullanıldı.	2.73±1.49
	26.Kullanılan değerlendirme yöntemleri öğrenci başarısını belirleme açısından yeterliydi	2.84±1.45
	27.Etkinlikler için kullanılacak değerlendirme ölçütleri her farklı etkinlik için açıkça belirtildi.	2.99±1.48
	28.Verilen etkinliklerin ve ödevlerin tamamlanması için öngörülen süreler yeterliydi.	3.34±1.47
	29.Farklı etkinlikler için değerlendirme yüzdeleri, değerlendirme ölçütleri ve notlandırmaya ilişkin bilgiler sunulmuştu.	2.96±1.49

Ort.±SS:Ortalama±Standart Sapma

TARTIŞMA

SHMYO öğrencilerinin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyet düzeylerinin incelendiği bu çalışmada öğrencilerin e-öğrenme sürecinden yüksek derecede memnun oldukları saptandı. Daha önce öğrencilerle yapılan e-öğrenme ile ilgili çalışmalar değerlendirildiğinde; Korkmaz ve ark.²² tarafından yapılan bir çalışmada 313 öğrencinin memnun oldukları, Öztürk ve ark.²³ tarafından yapılan diğer bir çalışmada 13.137 öğrencinin yüksek düzeyde memnun oldukları, Gürpınar ve ark.²⁴ tarafından yapılan başka bir çalışmada ise 164 öğrencinin büyük çoğunluğunun memnun olduğu ve benzer uygulamaların devamını istedikleri belirtilmiştir.

E-öğrenme ortamı kullanma tecrübesi olan 47 kişinin örneklemini oluşturduğu farklı meslek gruplarının e-öğrenme memnuniyeti üzerine yapılan çalışmada²⁵ kullanıcıların genel anlamda memnun oldukları, Al-Assaf ve ark.²⁶ tarafından yapılan diğer çalışmada, öğrencilerin e-öğrenme derslerinin kullanım kolaylığı olduğu ve yararlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Yalman²⁷ tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise eğitim fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitim alternatifini bile olsa yine de örgün eğitimi tercih edecekleri belirlenmiştir.

Muilenburg ve ark.²⁸ tarafından 1.056 öğrencinin örneklemini oluşturduğu e-öğrenme önündeki engeller konulu çalışmada, öğrencilerin e-öğrenmeden memnun oldukları, e-öğrenme yönteminin öğrenimde etkili olduğu ve yüz yüze eğitimin sosyal etkileşimi geliştireceği belirtilmiştir. Zhan ve Mei²⁹ tarafından yüz yüze ve e-öğrenmede öğrencilerin başarıları ve memnuniyeti üzerine yapılan, örneklemini 257 lisans öğrencisinin oluşturduğu çalışmada ise hem yüz yüze öğrenmenin hem de e-öğrenmenin, öğrenme başarıları ile ilişkili olan etkenler olduğu belirlenmiştir. Genel olarak bu çalışmada literatüre benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Genel anlamda, öğrencilerin e-öğrenme modelinden memnun olduğu söylenebilir, ancak sosyal etkileşimin gelişimi için yüz yüze eğitimi tercih ettikleri düşünülmektedir.

Bu çalışmada erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre memnuniyet düzeyi yüksek bulundu, ancak Korkmaz ve ark.²² ile Gonzalez-Gomez ve ark.³⁰ çalışmalarında kadın öğrencilerin erkeklere göre memnuniyet düzeylerini yüksek bulunmuştur. Kadın ve erkek öğrencilerin e-öğrenme modelinden memnuniyet düzeyleri arasında fark bulunamayan çalışmalar da^{31,27,23} vardır. Bu çalışmaların sonuçları ile araştırma bulguları arasında fark olduğu görülmekte, cinsiyet değişkeninin e-öğrenme üzerine farklı etkileri olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin yaşlarına göre e-öğrenme memnuniyeti arasında anlamlı fark bulunamadı. Ancak Korkmaz ve ark.²² çalışmasında 30 yaş ve üzeri

öğrencilerin memnuniyetinin yüksek olduğu saptanmıştır. Bir başka çalışmada da²³ 26 ve üzeri yaşa sahip öğrencilerin yüksek memnuniyete sahip olduğu bulunmuştur.

Uzaktan eğitimi tercih eden öğrencilerin yüz yüze eğitimi tercih edenlere göre e-öğrenme sürecinden daha memnun olduğu saptandı. 1050 öğrencinin örneklemini oluşturduğu bir çalışmada²⁷ öğrencilerin çoğunluğunun uzaktan eğitim alma imkânı olsa bile yüz yüze eğitimi veya yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimin bir arada olduğu karma eğitimi tercih ettikleri bulunmuştur.

Bu çalışmada teknolojiyi kullanma düzeyi yeterli olan öğrencilerin yeterli olmayan öğrencilere göre e-öğrenme sürecinden daha memnun olduğu tespit edildi. Ayrıca, teknolojik alt yapıya sahip öğrencilerin sahip olmayan öğrencilere göre daha memnun olduğu belirlendi. Öztürk ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada²³, öğrencilerin duyurular, içerik paylaşımı, ders planı, ödevler vs. araçlarını sohbet gibi etkileşimli araçlardan daha anlamlı bulduklarını belirtmişlerdir. Mühendislik bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin dahil edildiği bir başka çalışmada³¹, e-öğrenme için gerekli teknik becerilere (örneğin, sosyal paylaşım ortamı kullanabilme, internet kullanabilme, internet iletişim araçlarını kullanabilme, internet temel becerilerine sahip olma, bilgisayar ve ofis programlarını kullanabilme vb.) sahip oldukları bulunmuştur.

E-öğrenme sürecinden öğrencilerin memnuniyetinin incelendiği bu çalışma sonucunda, danışman desteği yeterli olan öğrencilerin memnuniyeti olmayan öğrencilerden yüksek bulundu. Kurnaz'ın konu ile ilgili çalışmasında uzaktan eğitim sürecinde öğretmen rehberliğinin öneminden söz edilmektedir.³² Bu nedenle e-öğrenme modelindeki öğrenci takibinin gittikçe önem kazanan bir faktör haline geldiği görülmektedir.

SONUÇ

Teknolojik gelişmeler birçok alanda olduğu gibi eğitim sürecinde de etkisini göstermiş ve e-öğrenme gibi eğitim modellerinin geliştirilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyetlerinin araştırıldığı bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyetleri yüksek bulunmuş, bununla beraber öğrenciler tercihlerini yüz yüze eğitimden yana kullanacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler e-öğrenme için gerekli olan teknolojik alt yapıya sahip olduklarını, bununla beraber teknoloji kullanma ve danışman desteğinin düşük düzeyde olduğunu bildirmişlerdir. E-öğrenme memnuniyet düzeyi ile demografik değişkenler arasındaki farklılıklar değerlendirildiğinde; erkek öğrencilerde, e-öğrenmeyi tercih edenlerde, teknolojik alt yapıya sahip olup bunu

kullanabilenlerde ve danışman desteğine sahip olanlarda memnuniyet düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar ışığında hem öğrencilerin tercihi hem de SHMYO'larında verilen eğitimin bilgi yanında beceri kazandırmayı da hedeflediğinden eğitim programlarının yüz yüze ve e-öğrenmeyi olanaklı kılacak karma eğitim sistemleri şeklinde düzenlenmesi, ayrıca öğrencilerin teknolojiyi kullanma düzeylerinin geliştirilmesi için eğitim programlarının düzenlenmesi ve e-öğrenme sürecinde danışman desteğinin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması, konu ile ilgili bilgi birikimine katkı sağlamak amacıyla bu konuda fazla sayıda ve farklı örneklem gruplarıyla çalışmalar yapılması önerilebilir.

Yazar Katkıları

Çalışma Fikri/Tasarımı: NU

Veri Toplama: NU

Veri Analizi ve Yorumlama: SÇ

Literatür Tarama: NU, SÇ

Eleştirel İnceleme: NU, SÇ

Makalenin Yazımı: NU, SÇ

Çıkar çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemiştir.

Teşekkür

Yazarlar zaman ayırıp soru formlarını cevaplayan tüm katılımcılara teşekkür ederler.

KAYNAKLAR

1. Şahin S, Aydın Demirel Ö. Türkiye’de eğitim değişim ihtiyaçlarına, engellerine ve değişime yön vermeye ilişkin öğretmen görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2019;48:88-106.
2. Acar S, Uslu D. Web destekli öğretimde “e-öğrenme sistemi sanal sınıfım” uygulamasının öğrencilerin motivasyonlarına etkisi. *Ejovoc*.2014;4(2):1-11. https://doi.org/10.1501/OTAM_0000000385.
3. Toplu M, Gökçeşlan Ş. E-öğrenmenin Gelişimi ve İnternetin Eğitim Sürecine Yansımaları: Gazi Üniversitesi Örneği. *Türk kütüphaneciliği*. 2012;26(3):501-35.
4. Parlakkılıç A, Güldüren C. Türkiye’deki e-öğrenme araştırmalarında yönelimler. *Int JCES*.2019;5(1):19-28.
5. Duran N, Önal A, Kurtuluş, C. E-öğrenme ve kurumsal eğitim. Deneyim, yaklaşım, öğrenim yönetimi, sistemler. www.academia.edu (Erişim tarihi Mayıs, 08, 2020).
6. Dinçer S, Yeşilpınar Uyar M. E-öğrenme sistemlerinin kullanımı sürecinde karşılaşılan sınıf yönetimi ile ilişkili sorunlar ve çözüm önerileri. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*. 2015;21(4):453-70. <https://doi.org/10.14527/kuey.2015.017>
7. Hall B, Snider A. Glossary: The hottest buzz words in the industry, 2000.
8. Yeniad M. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin web tabanlı e-öğrenme ortamlarına ilişkin algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2011;8(16):519-33.
9. Kantoğlu B, Torkul O, Altunışık R. E-öğrenmede öğrenci memnuniyetini etkileyen faktörlerin incelenmesine yönelik model önerisi. *Business and Economics Research Journal*. 2013;4(1):121-41.
10. Özkan Seyhan T, Orhan Sungur M, Kahraman N, Demir H, Solakoğlu Z, Pembeci K. Tıp fakültesi öğrencilerinin ilkyardım eğitiminde e-öğrenme deneyimimiz. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*. 2013;76(3):49-54.
11. Rouleau G, Gagnon MP, Côté J, Payne-Gagnon J, Hudson E, Dubois CA, et al. Effects of E-learning in a continuing education context on nursing care: Systematic review of systematic qualitative, quantitative, and mixed-studies reviews. *J Med Internet Res*. 2019;21(10):e15118. <https://doi.org/10.2196/15118>.
12. Aslan Ö. Öğrenmenin yeni yolu: E-öğrenme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2006;16(2):121-31.
13. Abbasia MS, Ahmeda N, Sajjad B, Alshahrani A, Saeed S, Sarfaraze S, et al. E-learning perception and satisfaction among health sciences students amid the COVID-19 pandemic. *IOS press*. 2020;67(3):549-56. <https://doi.org/10.3233/WOR-203308>.
14. Gayef A. Türkiye’de önlisans eğitimi. *Marmara sağlık hizmetleri dergisi*. 2017;1(1):13-5. <https://doi.org/10.26567/marsag.2017130061>
15. Güldaş N, Kutluk D, Ergör A. Sağlık sektörünün tıbbi laboratuvar teknikerinden beklentileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2010;24(2):45-55.
16. Özcan C. Türkiye’de sağlık teknikerliği ön lisans eğitiminin standardizasyonu. *Sağlık ve Toplum*. 2011;21(2):3-8.
17. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi, 5. Düzey (Önlisans Eğitimi) Yeterlilikleri. <https://www.tyc.gov.tr/uploads/dosyalar/1620213194b56212ce761efbabbbd18d0cc30c4e3e.pdf> (Erişim Tarihi: Kasım 12, 2022).
18. Aytekin G, Turan Özdemir S, Ediz P, Ceylan F. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında verilen eğitimle ilgili sorunlar, çözüm önerileri, Uludağ Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarındaki durum ve yürütülen çalışmalar. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2015;14(1):1-6. https://doi.org/10.1501/Ashd_0000000102.
19. Basın Açıklaması (18.03.2020) Yükseköğretim Kurulu Başkanı, Yekta Saraç MA. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx> (Erişim tarihi: Kasım 12, 2022).
20. Gülbahar Y. E-Öğrenme ortamlarında katılımcıların hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin ölçülmesi için ölçek geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2012;45(2):119-37.
21. Tabachnick BG, Fidell LS. Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson: Boston;2013.

22. Korkmaz Ö, Çakır R, Tan SS. Öğrencilerin E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin akademik başarıya etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2015;16(3):219-241.
23. Öztürk A, Kara Y, Özkeskin EE, Uça Güneş EP. Açık ve uzaktan öğrenenlerin öğrenme yönetim sistemi ve öğrenme malzemelerine ilişkin memnuniyet durumları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 2017;3(4):81-107.
24. Gürpınar E, Zayim N, Başarıcı İ, Gündüz F, Asar M, Oğuz N. Kardiyoloji eğitiminde e-öğrenme. *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*. 2009;9(4):158-64.
25. Baz FÇ. Farklı meslek gruplarının e-öğrenme memnuniyet düzeyleri üzerine bir çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2017;6(1):26-31.
26. Al-Assaf N, Almarabeh T, Eddin LN. A Study on the impact of learning management system on students of the university of Jordan. *Journal of Software Engineering and Applications*. 2015;8:590-601.
<http://dx.doi.org/10.4236/jsea.2015.811056>.
27. Yalman M. Eğitim fakültesi öğrencilerinin bilgisayar destekli uzaktan eğitim sistemi (moodle) memnuniyet düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*. 2013;8(8):1395-406.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5357>.
28. Muilenburg LY, Berge ZL. Student barriers to online learning: A factor analytic study. *Distance Education*. 2005;26(1):29-48.
<https://doi.org/10.1080/01587910500081269>.
29. Zhan Z, Mei H. Academic self-concept and social presence in face-to-face and online learning: Perceptions and effects on students' learning achievement and satisfaction across environments. *Computers & Education*. 2013; 69:131-8.
<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.07.002>.
30. Gonzalez-Gomez F, Guardiola J, Rodriguez OM, Montero Alonso MA. Gender differences in e-learning satisfaction. *Facultad de Ciencias Economicas y Empresariales*. 2012;58:283-90.
31. Adnan M, Boz Yaman B. Mühendislik öğrencilerinin e-öğrenmeye dair beklenti, hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeyleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*. 2017;8(2):218-43.
<https://doi.org/10.16949/turkbilmat.280165>.
32. Kurnaz FB, Ergün E. E-öğrenme ortamlarında öğrenme stilleri ve akademik başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*. 2019; 12(2):532-549.
<http://dx.doi.org/10.30831/akueg.407029>